

4.2 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Ambities kunnen niet worden gerealiseerd, wanneer er geen risico's worden genomen. Belangrijk is dat de gemeente zich bewust is van de risico's die horen bij het beleid en hierop stuurt. Om een realistisch inzicht te krijgen van de impact van deze risico's en het vermogen om deze risico's op te vangen gebruikt de gemeente een berekening van het weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen geeft de mate van financiële robuustheid van de gemeente aan en wordt bepaald door een relatie te leggen tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit.

Op vrijwel alle gemeentelijke beleidsterreinen zijn risico's aanwezig die niet door maatregelen zijn afgedekt. Dat deze risico's aanwezig zijn is geen punt, zolang deze in evenwicht zijn met de weerstandscapaciteit.

Aanleiding

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn bepalingen opgenomen waaraan de paragraaf weerstandsvermogen moet voldoen:

- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- een inventarisatie van de risico's;
- het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en het risicomanagement;
- de financiële kengetallen;
- een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen en de financiële positie.

Hierna wordt verslag gedaan van de resultaten van de risico-inventarisatie. Op basis van de geïnterpreteerde risico's is tevens het weerstandsvermogen berekend.

Risicoprofiel

Om de risico's in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp van het softwareprogramma NARIS® (Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement Informatie Systeem) waarmee risico's systematisch in kaart worden gebracht en beoordeeld. Uit de inventarisatie zijn vanuit de organisatie de risico's in beeld gebracht. In het onderstaande overzicht wordt echter alleen het aantal risico's gepresenteerd met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit, met een maximum van 15.

Tabel 1: belangrijke financiële risico's

Risico	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg	Incidenteel/ structureel
Programma 1: Bouwend Voorst				
Grondexploitatie algemeen: minder opbrengsten binnen de complexen	Het lager uitvallen van de geraamde opbrengsten omdat we de grondprijzen moeten bijstellen	30%	max. 750.000	Incidenteel
Grondexploitatie algemeen: stijgende bouwkosten door verandering wet-/regelgeving, bijvoorbeeld verplichting gasloos bouwen	Tegenvallende resultaten	30%	max. 750.000	Incidenteel
Programma 2: Mooi Voorst				
Afwijken van de aanbestedingsprocedure of foutief aanbesteden	Tijdsverlies door tijdelijk stopzetten aanbestedingsprocedure en geldverlies doordat er een rechtszaak wordt aangespannen	60%	max. 300.000	Incidenteel
Programma 3: Bedrijvig Voorst				
Door uitstappen van één of meerdere partijen in regionale samenwerkingsverbanden blijven de overige partijen met hoge kosten achter	Hoge onvoorziene kosten voor overige partijen, waaronder de gemeente	80%	max. 400.000	Incidenteel

Risico	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg	Incidenteel/ structureel
Programma 4: Gezond Voorst				
Verzuim vaststellen en bekendmaken van subsidieplafonds bij open einde regeling	Onbeheersbare overschrijding van budgetten	30%	max. 250.000	Structureel
Onvoldoende budget om zorgaanbod te realiseren	Hogere uitgaven	80%	max. 600.000	Structureel
Onbeheersbaarheid jeugdgezondheidszorg door nieuwe wetgeving in 2021	Bijdrage gemeente voor restcategorie welke niet onder het woonplaatsbeginsel geplaatst kan worden	30%	max. 450.000	Structureel
Programma 5: Sociaal Voorst				
Open einde regeling: voorzieningen voor gehandicapten en huishoudelijke verzorging (WMO)	Nieuwe inkoopafspraken, hogere inkooprijzen maar een max. eigen bijdrage waardoor het resultaat onzeker is	50%	max. 800.000	Structureel
De eigen bijdrage van de gemeente met betrekking tot de participatiewet is moeilijk in te schatten door de open einde regeling. Het inzicht ontbreekt in de hoeveelheid burgers welke gebruik (gaan) maken van een uitkering.	Een hoge eigen bijdrage van de gemeente	50%	max. 300.000	Structureel
Programma 6: Veilig Voorst				
Er worden foutieve vergunningsbesluiten genomen	Vertraging in het proces en claims	50%	max. 250.000	Incidenteel
Programma 7: Dienstverlenend Voorst				
Aanspraak maken op de garantie van de lening	Financieel verlies	20%	max. 3.000.000	Incidenteel
Beschikbaar budget voor verduurzaming gebouwen en installaties niet afdoende	Meer budget dan is begroot moet ter beschikking worden gesteld	50%	max. 500.000	Incidenteel
Begrotingstekorten in gemeenschappelijke regelingen	Financieel bijspringen door de gemeente aan gemeenschappelijke regelingen	80%	max. 500.000	Incidenteel
Ontstaan van een datalek bij de gemeente	Boete opgelegd krijgen of extra kosten door onderzoek / repareren datalek in systeem	10%	max. 1.000.000	Incidenteel
Algemene dekkingsmiddelen en financieringen				
Algemene Uitkering gemeentefonds wordt lager	Tekort aan inkomsten	50%	max. 600.000	Structureel

Totaal grote risico's: € 10.450.000

Overige risico's: € 5.525.000

Totaal alle risico's: € 15.975.000

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast, omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 15.975.000) ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Uit de berekening komt naar voren dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 4.103.100 (benodigde weerstandscapaciteit).

Weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit zijn de middelen welke beschikbaar zijn om niet-begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, financieel af te kunnen dekken, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken. Deze middelen bestaat uit de algemene reserves, onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien.

Beschikbare weerstandscapaciteit gemeente Voorst

Weerstand	Startcapaciteit
Algemene reserves	9.816.300
Onbenutte belastingcapaciteit *	2.454.200
Onvoorzien incidenteel	25.000
Totale weerstandscapaciteit	12.295.500

* de onbenutte belastingcapaciteit als weerstandscapaciteit is de ruimte tussen de fictieve OZB-opbrengst bij maximale tarieven conform de zgn. artikel 12-norm en de OZB-opbrengst bij de huidige tarieven binnen de gemeente Voorst

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen =	Beschikbare weerstandscapaciteit	=	€ 12.295.500	= 2,99
	Benodigde weerstandcapaciteit		€ 4.103.100	

Weerstandsnorm

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Financiële kengetallen

In deze paragraaf is een basisset van vijf financiële kengetallen opgenomen:

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De hoogte van de schuldquote hangt af van meerdere factoren (onder andere afgesloten en doorgeleende gelden of omvang van de voorraad gronden). Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Het is belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet die worden afgewaardeerd dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteitsratio.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De kengetallen moeten daarbij in samenhang worden gezien.

Belastingcapaciteit

Dit kengetal geeft inzicht hoe de woonlasten in de gemeente zich verhouden ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde waarde in de gemeente.

Overzicht kengetallen gemeente Voorst

In onderstaande tabel zijn de voor de gemeente Voorst berekende kengetallen opgenomen.

Financieel kengetal	Rek. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Mjr 2021	Mjr 2022	Mjr 2023
Netto schuldquote	59%	60%	63%	72%	73%	69%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	56%	58%	60%	70%	71%	68%
Solvabiliteitsratio	24%	27%	22%	20%	20%	20%
Structurele exploitatieruimte	-5,76%	-0,37%	-1,61%	-0,31%	0,54%	0,62%
Grondexploitatie	9%	9%	4%	3%	2%	1%
Belastingcapaciteit	103%	103%	102%	102%	102%	102%

Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie

Een individueel kengetal kan niet worden gebruikt voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente. De kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie.

Volgens de laatste actualisatie van de grondexploitaties zal onze voorraad gronden aanzienlijk afnemen door verkopen van bouwgronden binnen de in exploitatie zijnde complexen. Deze afname komt tot uiting in de daling van het kengetal grondexploitatie. Deze gronden zijn (voor)gefinancierd met geldleningen. Door de verkoop van bouwgronden is er minder financiering nodig voor de grondexploitatie en dit heeft invloed op de ontwikkeling van de netto schuldquote. Daarentegen stijgt dit kengetal vanaf 2021 met name door de aanvullende financiering die aangetrokken is voor de verbouw van het gemeentehuis.

De solvabiliteitsratio daalt met ingang van 2020. In 2019 is het nadelig saldo van de jaarrekening 2018 ten laste gebracht van de algemene reserve. Tot en met 2022 vinden er nog reserveringen plaats van de opbrengsten uit de precariobelasting, maar vanaf 2021 daalt deze ratio verder voornamelijk veroorzaakt doordat de verhouding van het eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen wijzigt door de toename van het vreemd vermogen (aanvullende financiering gemeentehuis).

De structurele exploitatieruimte is voor de jaren 2020 en 2021 nog negatief. Vanaf 2022 is dit kengetal weer positief met name als gevolg van hogere uitkeringen uit het gemeentefonds volgens de septembercirculaire 2019 en de genomen belastingmaatregelen.

Het kengetal "Belastingcapaciteit" laat zien dat de woonlasten binnen onze gemeente iets boven het landelijk gemiddelde liggen. De berekening van dit kengetal is overigens gebaseerd op gegevens van het Coelo (Atlas van de lokale lasten).